

Национален Совет за Родова Рамноправност

ПРОТОКОЛ

за постапување со случаите
на семејното насилство на
локално ниво

Оваа публикација е подготвена врз основа на активностите од проектот “Дејствувај и влијај ефективно против семејното насилство II” финасиран од United Nations Population Fund (UNFPA)

Издавач: Национален Совет за Родова Рамноправност

За издавачот: Савка Тодоровска, претседателка

Подготвила: Светлана Јанева

Лектура: Даниела Антоновска

Техничка обработка и дизајн: Валентина Дисоска

Печати: Винсент Графика

Тираж: 60 примероци

Сите права се задржани. Забрането е користење и репродуцирање на било кој дел од оваа публикација без дозвола на НСРР

Национален Совет за Родова Рамноправност

ПРОТОКОЛ ЗА ПОСТАПУВАЊЕ СО СЛУЧАИТЕ НА СЕМЕЈНОТО НАСИЛСТВО НА ЛОКАЛНО НИВО

ОПШТИНА ЦЕНТАР – СКОПЈЕ
Локално координативно тело за постапување
со случаите на семејно насилство
Скопје, 2010 година

Содржина

Вовед	3
1. Обврски на надлежните тела	5
А/ Полиција	5
Б/ Центри за социјална работа	5
В/ Здравствени установи	6
Г/ Воспитно – образовни установи	7
Д/ Правосудни органи	7
Е/ НВО	8
2. Облици, начини и содржина на соработката	8
3. Останати активности и обврски	10
4. Завршни одредби	11

Вовед

Имајќи ги предвид податоците за состојбата, движењето и обележјата на појавата на семејното насилство во Република Македонија, најчести жртви на семејно насилство се жените и децата од различна возраст и семеен статус, а најчести сторители се полнолетни мажи со статус на сегашни или поранешни брачни другари и партнери, татковци и синови.

Поради поефективно справување со проблемот на семејното насилство, сите показатели укажуваат на тоа дека само мултисекторското делување е најефикасната помош на жртвите на семејно насилство.

Овој принцип подразбира приод кој почива на темелите на изградена, организирана и стандардизирана вмрежена законска соработка на сите релевантни владини и невладини организации и институции, како и поединци кои се директно и индиректно вклучени во проблемот на семејно насилство, преку мултисекторска вклученост согласно со надлежностите на секоја институција, сектор и поединец, а која се однесува на жртвите на семејно насилство.

Во Република Македонија овој мултисекторски приод подразбира: силна соработка помеѓу професионалците која ќе биде базирана на заемно почитување, партнерска соработка која води кон иста заемна цел, размена на информации и процеси, силна и одржлива комуникација, одговорност од секоја вклучена страна, доверба во одговорноста и стручноста на институциите и поединците кои соработуваат, базираност на националните закони и меѓународни документи итн. Поради полесна и јасно одредена соработка помеѓу сите чинители потребно е постоење на документ/протокол за третирање, постапување и упатување на жртвите на семејното насилство.

Целта на овој документ/протокол е осигурување на поефикасно и поефективно делување, како и обезбедување на услови за делотворна и целосна работа на надлежните органи и тела на подрачје на Општина Центар за унапредување на заштитата и помошта на жртвите на семејно насилство, односно придонес кон подобрување на вредносните системи, ненасилно решавање на конфликти и почитување на рамноправноста меѓу половите. Истовремено обезбедува и подобрување на формалниот и неформалниот систем на услуги на жртвите на семејно насилство.

Протоколот за соработка за постапување во случаите со семејно насилство се темели на законите и подзаконските акти

како и на содржината и обврските пропишани со Национална стратегија за заштита од семејното насилство од 2008 год. на Министерство за труд и социјална политика – Сектор за еднакви можности. Истиот спаѓа во делот на системите за заштита на жртвите на семејното насилство.

ЗАШТИТА НА ЖРТВИТЕ ОД СЕМЕЈНО НАСИЛСТВО И УЛОГАТА НА ОДДЕЛНИ ПРОФЕСИОНАЛНИ СТРУКТУРИ ПРИ ОБЕЗБЕДУВАЊЕ НА ПОТРЕБНАТА ЗАШТИТА НА ЛОКАЛНО НИВО (Локални Координативни Тела)

Протоколот за соработка содржи:

- **Обврски на надлежните тела и други чинители** кои учествуваат во откривањето и сузбивање на насилството и укажуваат помош и заштита на лицата изложени на семејното насилство;
- **Облици, начини и содржина на соработката меѓу надлежните тела и останатите чинители** кои работат со семејното насилство;
- **Останати активности и обврски кои се однесуваат на постапување** во случаите на семејно насилство;
- **Завршни одредби** со кои се пропишува постапувањето при семејното насилство во склад со законите и надлежностите на институциите на системот.

Поимот (дефиниција) на семејното насилство и кругот на лица кои уживаат заштита се пропишани во Законот за семејство како и во Кривичниот законик на Република Македонија.

Во основните одредби особено е нагласена обврската за пријавување на појавата на семејно насилство од страна на здравствените, социјалните и воспитно-образовните установи во полиција или општинските центри за социјални работи односно во одделенијата за семејно насилство во ЦСР^{1*}.

1. Обврски на надлежните тела

А) МВР – Скопје / Полициска станица Центар

1. Во случај на пријава (на кој било начин или од кој било) за укажување на помош на лице изложено на каков било облик или модалитет на насилство во семејството, службеното (стручно) лице постапува според посебен акт-правилник кој ја регулира, пропишува интервенцијата на полициските службеници за понатамошно преземање на случај за семејно насилство.
2. Доколку жртвата има потреба од сместување во прифатилиште се упатува за сместување до надлежниот Центар за социјални работи - Скопје, а доколку истиот не е во можност да ја смести жртвата се упатува во прифатилиште на некоја НВО^{2*}.
3. Од страна на надлежните во полицијата се подготвува писмено известувања за утврдената состојба и преземените мерки и истото се упатува до ЦСР со цел преземање на понатамошни социјално-интервентни мерки и мерки за заштита.
4. Во случаи кога насилството е направено од лице лечено од алкохолизам или друга зависност, или лице со психички пречки, за тоа веднаш треба да биде известен ЦСР и медицинска установа, поради преземање на со закон предвидените мерки.

Б) Центри за социјални работи

Кога ЦСР од кого било и на каков било начин при својата работа добие сознание за насилство во некое семејство или добие податок за сомнеж за направено насилство во семејството, ЦСР е должен да ги преземе следните активности:

1. Веднаш треба да го пријави сознанието за насилство во полиција и да ги даде сите добиени податоци, да изработи службена белешка во која се внесени сите податоци за жртвата и сторителот на насилството.
2. Да започне активности пропишани со интерното упатство за работа за помош на жртвата, а се во надлежност на

Центарот за социјални работи: да ја запознае жртвата за нејзините законски права како и понатамошните чекори кои Центарот ќе ги преземе во насока на нејзината безбедност и заштита.

3. Обезбедување на сместување на жртвата и децата во прифатилишта на ЦСР или други прифатилишта како и обезбедување бесплатна правна помош и застапување во случај на потреба.
4. По собирањето на сите потребни податоци ЦСР спроведува постапка за остварување на правата на жртвата на насилство и децата пропишани со Законот за социјална заштита и остварување на мерките за користење на социјална помош.
5. Во посебни случаи како што се преземање на мерки за отстранување на непосредна опасност по животот и здравјето на жртвите од семејно насилство, ЦСР постапува по службена должност и донесува усмено решение поради моментална заштита на безбедноста на жртвата и децата и се наредува решение без одложување. Во наредните денови се донесува решение во писмена форма и се доставува до странката, а се доставува и до полицијата.
6. По барање на надлежните органи и тела на судовите, обвинителството или полицијата, ЦСР е должен веднаш да им ја достави целата документација.
7. Надлежните од ЦСР се должни веднаш да се јават на повик од полицијата со цел моментно згрижување на деца или малолетници жртви на семејно насилство.

в) Здравствени установи

Здравствените организации и установи треба да и' укажат помош на жртвата на семејно насилство, односно давање на сеопфатна здравствена заштита со цел зачувување на телесното и психичко здравје како и санација на настанатите повреди и психотрауми и за истите треба да ги преземат следните мерки:

1. Во случај на сомнеж за повреда на здравствената состојба како последица на насилство, здравствените работници се должни со посебно внимание да разговараат со лицето и како лица кои сакаат да помогнат, да ја стекнат довер-

-
- бата и жртвата да им се довери за постоењето на семејно насилство како и да дознаат што повеќе околности во врска со повредите и здравствената состојба на жртвата.
2. Здравствените работници имаат должност да пријават и да ја известат полицијата за преземените мерки и активности за конкретните случаи.
 3. Во случај на телесни повреди здравствените организации и установи се должни да издадат бесплатна лекарска белешка за повредите.

г) Воспитно – образовни установи

Целта на овој документ за постапување е сензибилизирање на вработените во воспитно-образовните установи (основни училишта и градинки во Општината Центар) за појавата на семејното насилство кое го преживуваат децата и учениците и преземање мерки за откривање и пријавување на проблемот и помош за детето.

Учителите и стручните соработници во случај на појава на какви било облици на физичко или психичко насилство, сексуална злоупотреба, занемарување или злоставување од страна на член од семејството се должни да ги преземат следните мерки за заштита на децата:

1. Воспоставување на поблиска соработка на основните училишта и градинките со Центрите за социјална работа и полициската станица Центар.
2. Спроведување на едукативни активности во основните училишта и градинките со учениците, наставниот и другиот кадар.
3. Доколку дете/ученик е повреден до мерка која бара лекарска интервенција, веднаш треба да се повика службата на брза помош или друга медицинска екипа.
4. Стручните лица (психолог, педагог и др.) во училиштата и градинките ќе извршат пријава во полицијата и Центарот за социјални работи и ќе ги запознаат со сите факти и околности.
5. Доколку се работи за тежок облик на насилство кое предизвикало трауми, треба да се вклучат стручните лица педагог и психолог, стручни лица од ЦСР и стручни лица надвор од установата.

д) Правосудни органи

Правосудните органи и тела треба да ги исцрпат сите законски можности пропишани со законите и прописите во Република Македонија, да покажат и постапуваат родово-сензитивно кон жртвата и членови на семејствата изложени на семејно насилство и да им обезбедат судска заштита поради, заштита на нивниот психофизички интегритет и основно право на живот без насилство.

Правосилните тела (судови и/или обвинителството) ќе го преземат следното:

1. Во предметите поврзани со семејното насилство да се постапува итно;
2. Да се обезбеди организација на работа на прекршочните судови на начин на кој ќе можат да спроведуваат постапки и во денови на викенд и празници;
3. Судовите ќе обезбедат заштита на жртвите при доаѓање во судот, исто така ќе овозможат давање на исказ одвоено од сторителот, со физичка заштита на жртвата во соработка со полицијата.

е) Невладини организации

НВО кои даваат сервиси за помош и поддршка на жртвите на семејно насилство (СОС-телефон, прифатилиште или засолниште за прифаќање и сместување на жртвите за подолг временски период) треба да воспостават соработка со полицијата, ЦСР и други чинители кои го третираат семејното насилство и по нивно барање да помогнат во згрижување, сместување, упатување и придружување на жртвите до нивно целосно преземање.

НВО не смеат и не можат да ги преземаат надлежностите на институциите и да имаат пристап надвор од институциите на системот кон жртвите односно да нудат неформален систем на услуги на жртвите на семејно насилство.

2. Облици, начини и содржина на соработка

Спроведување на мерки од Националната стратегија за заштита од семејното насилство како и спроведувањето на овој документ за постапување во случаите на семејно насилство, претпоставува што побрзо воспоставување на соработка на надлежните органи и други чинители кои учествуваат во откривање и сузбивање на семејното насилство и укажуваат помош и заштита на лицата изложени на каков било облик или начин на семејно насилство (воспитно-образовни установи, центри за социјални работи, здравствени установи, полиција, правосудни органи, единиците на локална и подрачна/регионална самоуправа и НВО).

Надлежните органи, институции, тела и други чинители од подрачјето на Општината Центар кои учествуваат во откривањето и сузбивање на семејното насилство и даваат помош и заштита на жртвите од семејно насилство ќе:

1. Воспостават меѓусебна соработка и размена на податоци со единиците на локално ниво и подрачните организациони единици на министерствата, односно локалните координативни тела, поради размена на искуства и воспоставување добри практики.
2. Во Општината Центар би требало да се одржуваат редовни состаноци на ЛКТ поради информирање за постигнувањата во решавање на проблемите со семејното насилство и откривање на пречки и слабости.
3. ЛКТ според потребите ќе изготвуваат планови за акции и активности со кои ќе се обезбедуваат средства за функционирање на истите.
4. ЛКТ ќе воспостави соработка и со други чинители кои во конкретните случаи би можеле да помогнат (на пример: НВО, верските заедници, семејни советувајќи, како и стручни лица кои се занимаваат со семејното насилство).
5. Сите органи и тела во постапката се должни да ги штитат интересите на жените изложени на семејно насилство, во склад со Конвенциите за укинување на сите облици на дискриминацијата на жените и препораките на Одборот на ООН задолжена за следење на примената на Конвенцијата, како и останатите меѓународни прописи.

-
6. ЛКТ на ниво на општината ќе планираат и спроведуваат активности во насока на превенција од семејното насилство како што се:
- спроведување на едукативни и информативни активности (трибини, дебати, работилници, семинари и др.)
 - спроведување на медиумска кампања за спречување на семејното насилство
 - спроведување на анализи и истражувања поврзани со семејното насилство
 - обезбедување на финансиски извори за активностите на ЛКТ^{3*}.

3. Останати активности и обврски

Во склад со мерките пропишани со Националната стратегија за заштита од семејно насилство, нужно е да се работи на развивање на свеста за проблемот на семејното насилство, односно сензибилизирање на стручните лица и пошироката јавност. Исто така нужно е и да се развие мултидисциплинарен пристап кон жртвите и поттикнување на жртвите за пријавување на стореното насилството и осигурување на нивна безбедност од страна на надлежните институции и НВО.

Примарното постапување врзано за проблематиката на семејното насилство бара неминовна соработка на сите државни и локални тела, бидејќи препуштањето на товарот на одговорноста само на една институција (на пр. само на полицијата, ЦСР и др.) во значителен број случаи може да биде неефективно и затоа наведената соработка е предуслов за сеопфатна и квалитетна заштита на жртвите од семејното насилство.

Секоја институција или тело има обврска:

1. Кон жртвата, со цел избегнување на секундарна виктимизација, надлежните треба да постапуваат обзирно на начин со кој се почитува нивното достоинството. Постапувајќи со жртвите на насилство надлежните институции и тела се должни да обезбедат родово-сензитивен третман.
2. По барање на странката-жртва на семејно насилство, да се извести за текот на исходот од постапката.

-
3. Да се извести странката-жртва за понатамошното постапување.
 4. Да се воспостави единствена евиденција за извршените санкции и привремени мерки и тие податоци да се достават до министерствата надлежни за правосудството.
 5. Да врши редовна размена на информации за активностите кои се во надлежност на секоја од застапените институции со цел навремено спроведување на активностите предвидени за помош на жртвите на семејното насилство.

4. Завршни одредби

1. Протоколот е изработен врз основа на постоечките законски прописи и како алатка може да послужи за откривање на потребата од промени и дополнувања на законите во правец на намалување на семејното насилство во општината Центар и зголемување на ефикасноста на заштита на жртвите.
2. Со овој документ/протокол се препорачува обезбедување на 24-часовно пасивно дежурство од стручни лица, ако постои можност во сите институции и НВО кои го третираат семејното насилство.
3. Сите лица од надлежните тела кои се одговорни за помош на жртвите на семејно насилство ќе ги применуваат упатствата на начин на постапување со жртвите на семејно насилство содржани во овој протокол.

Овој документ/протокол и неговата оправданост да постои е, поради потребата од широка лепеза на постапки и мерки кои ќе им се понудат на стручните лица и други чинители, а кои се во допир со целната група на која и' е потребен унифициран, стандардизиран и единствен начин на постапување со жртвите на семејно насилство со цел поефективно и поефикасно делување во справувањето со семејното насилство.

ОПШТИНА ЦЕНТАР - СКОПЈЕ
Локално координативно тело
ЗА ПОСТАПУВАЊЕ СО СЛУЧАИТЕ НА СЕМЕЈНО НАСИЛСТВО

Посебна благодарност на UNFPA – канцеларија Скопје за поддршката, како и на општините и градоначалниците на општините: Центар/Скопје, Долнени и Кривогаштани, за прифаќање на соработката и воспоставувањето на ЛКТ. Во изборот на општините во кои работиме се водевме од тоа да бидат опфатени неразвиени рурални и најразвиената урбана општина и да ги споредиме состојбите со семејното насилство врз жените и децата.

Општина Центар - Скопје

Локално координативно тело за постапување со случаите на семејно насилство